Број 34 У Новом Саду, у недељу 15. (28.) фебруара 1909. Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапут, а та недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

Јутарњи лист.

За огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XXIX.

И догодило се оно: сутра. То је сутра било — јуче. Јуче је потписан у Цариграду уговор између Турске и Аустроугарске у ствари Босне и Херцеговине.

Турска је пристала на анексију. Добро је замрсила ствар. Извукла је леђа и задржала себи одрешене руке, а оставила је Аустроугарској, Европи, Србији, Црној Гори, нека се даље — натежу.

Ван свега има Турска још два месеца времена, да коначно оверови уговор с Аустроугарском. Тај уговор треба још да усвоји турски сабор. У тој ствари има да каже реч и европска конференција. Ко зна шта се може још за то време дегодити? А донде је Турска у заветрини: она је сад јача према Бугарској. Њене дипломате задовољно тару руке.

* * *

Турска после окупације Босне и Херцеговине није могла више рачунати на те покрајине. Ако би их икад и добила, зна се како би их добила. Добила би их под хиљаду погодаба. Па и то докле.

А шта је сад постигла Турска од Аустроугарске, што се одрекла свог суверенитета?!

Аустроугарска је у уговору изјавила, да се одриче свију права на новопазарски санџак, која јој је права дао берлински уговор.

Аустроугарска ће платити Турској два и по милијона турских фунти (око 54 милијона круна).

Аустроугарска је зајемчила Турској многе економске уступке, који су по Турску од огромне вредности.

Аустроугарска признала је Турској врховно право над поштама и друго.

А ли поврх свега је Аустроугарска признала муслиманима у Босни и Херцегоовини огромна верска, политичка и економска права, које они не би никад иначе добили.

Сви Муслимани који данас живе у Босни и Херцеговини и који долазе тамо, задржавају своју отоманску народност. Могу се селити кад хоће и постати турски поданици. Вера им се ујамчава. Могу спомињати у својим џамијама султана као главу њихове цркве. И напослетку сви Мусломани Босне и Херцеговине па и они који се сад налазе у Турској, могу неоспорно располагати са својим непокретним имањем. Могу то имање продати, дати га под аренду, сами га управљати, или дати да им други управља.

Земља је у рукама ага и бегова, и кад држава не може дирати у њихово право, не може га експроприрати, онда се не може решити земљишно питање у Босни и Херцеговини. Чија је земља, онај је господар. По томе уговору сељак у Босни и Херцеговини био би осуђен да буде вечити роб. Тиме је Турска спречила сваковрстан напредак у Босни и Херцеговини. Но не само то: оставила је отворено поље несрећи и трзавицама. Она је добро замесила Дала је својима првенство и превласт.

А шта ће бити под овим приликама у Босни. Државну земљу добиће немачки насељеници, то се унапред зна.

Босна и Херцеговина, староседиоци њени, осим Мусломана — били би преклани.

Турска задовољно таре руке. А наш Ерентал, који је тако скупо платио две жеравице, тражи, да их мирно и задовољно метнемо у недра.

Шта ли ће наши сабори на то?!

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Протокол споразума између Аустроугарске и Турске.

Из Беча јављају да је сад у петак у 6 сати у вече потписан протокол уговора споразума између Аустроугарске и Турске гледе анексије Босне и Херцеговине. Протокол су потписали велики везир Хилми паша, аустроугарски цариградски посланик Палавичини, и турски министар спољних послова. Нацрт тог уговора имају прво да одобре сабор турски, па аустријски сабор и угарски сабор, и после највише потврде постаје то исправан уговор и ступа на снагу.

Уговор се састоји из 9 тачака, које доносимо у најглавнијем:

1.) Аустроугарска изрично изјављује, да се одриче свију права, које је имала на новопазарски санџак берлинским уговором и цариградском конвенцијом од 21 априла 1879. год.

2.) Конвенција од 21. априла 1879. год. тако и протест високе порте против одлуке заједничке аустроугарске владе гледе Босне и Херцеговине отпадају, исто тако отпадају и све одлуке, које се косе са расположењем и споразумом који су извеле потписнице овог уговора, а замењују се са данашњим протоколом, који утврђује, да се уклања свака диференција, између странака, који уговор склапају у погледу поменуте обе провинције и да отоманска влада изрично признаје стање, које је створено горњом одлуком.

3.) Босанско-херцеговачки припадници, који се данас баве у Турској, са изузетком оних особа, које су означене у нотама, које ће бити измењене међу потписницима уговора, после коначне потврде овог протокола, а исто тако и они муслимани, који потичу из разних крајева Турске, и који се привремено или стално задржавају у Босни и Херцеговини, задржаће као и до сада своју отоманску народност. Припадници Босне и Херцеговине, моћи ће као и до сада по одредбама босанско херцеговачког закона, да се иселе у отоманску државу, и да у Турској буду примљени као отомански поданици. Исто ће тако моћи припадници Босне и Херцеговине, који се данас у Турској задржавају, са пуним правом и неограничено располагати са својим непокретним добром у Босни и Херцеговини, да га издаду под аренду, или сами њиме да управљају или преко других. По себи се разуме, да ће се према припадницима Босне и Херцеговине, који у будуће иду у Турску, неимајући намере да се иселе из своје домовине, тамо поступити једнаком мером, као и према припадницима аустријским и угарским.

4) Слобода и спољне вршење култуса, као и до сада, зајемчава се мухамеданцима, који се стално или привремено задржавају у Босни и Херцеговини. Мухамедовци ће и после као и до сада имати једнако грађанска и политичка права, као и припадници Босне и „Херцеговине друге веро исповести. У јавним молитвама мухамеданаца спомиња ће се и надаље име Његовог Величанства султана као калифе. Прав побожних установа (вакуфа) поштоваће се као и до сада и мухамеданцима неће се стављати никакве сметње у односима са њиховим црквеним поглавицама. Ови остају, као и до сада, подређени ш ик-ил-исламату у Цариграду.

5. Како је нарочитом судском одлуком утврђено, да је отоманска држава, по отоманском имовинском закону, имала разна непокретна добра у Босни и Херцеговини, обвезује се заједничка аустроугарска влада, да за петнаест дана после коначне потврде овог протокола, отоманској влади у Цариграду плати своту од два и по милијуна турских франака у злату, за та непокретна добра.

6.) Аустроугарска се обвезује да за две године, после коначне потврде овог протокола а на основу европског међународног права склопи трговачки уговор са Турском који ће ступити на снагу, чим је висока порта склопила и друге трговачке уговоре, који на истој основи ступају на снагу. Међутим Аустроугарска пристаје да се повиси турска царина са 11 на 15 постотака, чим прођу 15 дана од коначне потврде (споразумног) овог протокола, даље пристаје Аустроугарска да се уведу нови монополи или да Турска прибира конзумни прирез на ове артикле, петролеум, папир за цигаретле, жигице, алкохол и карте за коцкање, све то под претпоставком, да ће се истодобно исто тако и без разлике поступити и са увозом осталих земаља. У колико је реч о увозу оних артикала, који су предмет монопола, има управа тих монопола, да код робе аустријске и угарске набави у толикој количини, да овај одговара постотку годишњег увоза, претпостављајући да тражена такса за увоз те робе, која чини предмет монопола, одговара пијачним ценама тога времена, при чему се наравно има узети у обзир и каквоћа те робе, што се увози, као и просечна цена јој за после три године. А осим тога по себи се разуме да у случају, ако Турска место монопола на ту наведену робу избаци потрошарину, та се потрошарина има у истој величини прибирати по истој роби и из других држава.

7) Аустроугарска заједничка влада признавши суверенско право турске владе у погледу поште, обавезује се да ће после потврде овог протокола укинути она своја поштанска звања, која су данас у оним местима, где нема других страних поштанских звања. Обвезује се даље и на то, да ће и остала своја поштанска звања у Турској укинути, чим то учине и остале силе, које имају својих поштанских звања у Турској.

8. Како порта намерава, да путем европске конференције или пак другим путем ступи у преговоре са заинтересованим силама ради стављања изван крепости капитулација (уговора) и да их у пуној мери замене међународним правом, Аустроугарска признавајући оправданост ове намере турске владе изјављује већ сада, да ће у том погледу Турску у пуној мери потпомагати

9. Овај протокол ступа у живот одмах после ректификације. Ова ће се коначна потврда што пре, а најдаље после два месеца у Цариграду обавити.

Корак великих сила.

„Франкфуртске Новине“ добијају из Париза, „из поуздана извора“ вест, да су све велике силе, па и Русија коначно закључиле, да учине заједнички корак у Београду. У ком ће облику то учинити, још се нису споразумеле, али се уопће држи, да је престала између њих она затегнутост, која се опажала последњих дана. Тако исто је опће мишљење, да ће то бити у најблажем облику. С том вешћу доводе у везу и посету француског београдског посланика код министра Миловановића, која је врло дуго трајала. Држе да је француски посланик по упутству своје владе хтео да разабере, како ће у Београду примити такав корак великих сила. Међутим читава та вест о кораку великих сила у Београду изгледа прерана. „Борнале д' Италија“ пише, како Русија неће да се придружи великим силама у томе потхвату. И тиме је заједнички корак великих сила осујећен, јер је тај корак предлаган једино у тој претпоставци, да ће све велике силе узети учешћа у њему. — Према тим супротним вестима се види, да „коначно“ није још ништа закључено.

Расположење у Србији.

„Пештански Лојд“ доноси, како се положај у Србији у главном није изменуо. Расположење у политичким круговима и штампе је пуно поуздања. Гласови из Петрограда као да су стално повољни. Гласове, да ће велике силе можде учинити заједнички корак у Београду, овде примају мирно и учешћу Русије у у таком потхвату не придају онолики значај, какав се у иноземству придаје том чину ве-

ликих сила. Многе околности говоре, да је Русија учинила нека позитивна обећања Србији и та сада и стварају ту сигурност у Београду. Јуче је одржан министарски савет српске владе. На том савету је решавано и о ванредном кредиту за наоружање. Захтеви војног министра су са незнатним изменама одобрени.

Изјава министра Пашића

Сарадник париског листа „Матена“ говорио је са српским министром Николом Пашићем. Министар Пашић му је рекао: Ако се међународна конференција не састане, да одлучи о нашем захтеву: да се Србија и Црна Гора споје делом јужно-босанског земљишта, онда ће Србија од великих сила захтевати, да не признаду анексију и да питање анексије остане отворено питање.

Српски добровољци.

„Будапешти Хирлапу“ јављају из Београда, како добровољачке легије, које је организовао народни одбор за одбрану, од неколико дана показују живо кретање. Редовни официри вежбају добровољце и данас ће сви београдски легионаши одржати заједничку вежбу у присуству наследника српског престола Легија смрти, која је заснована октобра месеца прошле године и која стоји под заштитом престолонаследника Ђорђа, сада је коначно организована. У њој има 300 људи и сваки легионаш има Манлихерку и ручну бомбу. — У Београду очекују, да ће ових дана приспети многи руски и талијански добровољци. Српско војно министарство добило је извештај од словенског добротворног друштва из Москве, да ће се ово друштво бринути за наоружање и издржавање руских добровољаца. — Срби ђаци, који су на школама у Минхену и другим местима, добили су брзојавно позиве, да се одмах врате у Србију и пријаве пуковима, којима припадају. — Београдска општинска управа је закључила, да за војне чете у Београду купи 50 машинских пушака. Више округа је већ купило машинске пушке својим пуковима.

Енглески листови о аустроугарско-српском заплету.

Енглески листови мирно суде о положају и труде се, да остану непристрани у аустроугарско-српском спору. „Тајмс“, па и многи други листови побијају гласове, да Русија мобилише. „Дељи Телеграф“ пише, како би била велика добит, када би бечки и будимпештански листови престали непрестано писати, да Србија тобож изазива. Не може се свака реч и свако дело, које ти листови у својој неповерљивости одмах схватају као изазивање, уписивати у грех српској влади.

Бомбе за бугарског „цара“.

Како јављају београдски листови, београдска полиција открила је заверу, која се спремала да изведе атентат на бугарског „цара“ Фердинанда И ухапсила је двојицу завереника Вељка Анастасова и Влајка Поповића Обојица су пре кратког времена допутовали из Софије. Анастасов се пријавио као студент филозофије и сарадник социјалистичког листа „Камбане“, а Поповић је причао, како је дошао, да се упише у добровољце. Међутим већ после неколико дана извештена је полиција, да су у Београд стигла два Бугарина, који траже експлозивног материјала. — Још је полиција била извештена, да су то двоје Бугара већ ступили у везу са једном женском средњих година, која ће им набавити бомба и однети их на одређено место. После кратког трагања полиција је утврдила, да су то двоје Анастасов и Поповић и они су одмах доведени у полицајску управу. Иза кратког нећкања изјавили су обадвоје завереника, да су они чланови велике завере, која је склопљена у Софији са задатком, да се убије кнез Фердинанд и да су њих двојица послани у Београд са задатком, да нађу материјал за бомбе и особу, која ће те бомбе пренети у Рушчук (у Бугарску.) Затим су признали, да су већ нашли у Београду једну такву женску, средњих година, која је требала, пошто на њу нико не би сумњао, да им понесе бомбе до Рушчука, где би њих двојица извршили атентат на кнеза, кад се буде враћао из Петрограда

После тога њиховог признања, донето је решење, да се притворе, и да се против њих спроведе кривична истрага.

Снежни сметови у Јужној Италији.

Јужна Италија позната је као земља, где је увек топло и како се вели вечито лето. Но ове године и тамо је другчије. И тамо је завладала зима и јаки сметови. Из Катаније, Палерма па чак и Напуља јављају, да тамо падају велики снежни сметови, који преч сваки промет. Бродови се одмарају по пристаништима, јер снежни сметови онемогућавају истоваривање и утоваривање И дуж обале Јадранског Мора влада велика хладноћа. У Млецима, Трсту, па истријанској обали, у Реци, на далматинским обалама већ од више дана бесни студени ветар. У Реци је прошла два дана била хладноћа 6 гради испод нуле, што нико не памти. У Пуљу се поред обале нахватао лед, што се није де ило већ десетинама година. Лађе које врше промет дуж јадранске обале, стижу са врло великим закашњењима.

Срећна варош.

Мало је која варош срећна као Арад. Ова је варош изненада дошла до лепа наследства, које износи управо 4 милијона круна. Неки Јован Вајцнер, родом Арађанин, још у младости својој стишао је у Аустрију, где се помогао, те је био угледан творничар у Грацу Умирући сетио се и свога родног места, те му завешта 4 милијона круна. Удовица подигне парницу против тог завештања, Арад прихвати парницу и срећно је добије. Градачки судбени сто, као оставински суд, послао је вароши Араду ових дана вредносних папира од 2 милијона круна у име наследства. Ускоро ће послати и друга 2 милијона.

Догађаји на броду.

Из Реке јављају, да је тамо одомад стигао брод „Паонија“ из Америке, а данас у суботу п ново се враћа натраг у Америку и носи со бом две хиљаде исељеника из Аустроугарске Из Америке за Европу на броду томе десио се овај догађај: Јосиф Рајх из Угарске седео је замишљен на крову брода, кад га Антал Абоњи одостраг удари ножем по врату и тешко обрани. Па запомагање Рајхово прискочи му у помоћ момчадија са брода, а Абоњи се тад бацио у Море Одмах спустише летвице и покушаше да га спасу, но њега не стаде у морској дубини — Они који се вратише из Америке причају о грдним страдањима и бедама у далеком свету, но ипак њих две хиљаде отпловише данас опет у Америку. Јадници!

Несреће на железницама.

Прошле ноћи сударила се два теретна воза на станици Боросло, у Угарској. Један је баш прелазио преко скретница када га други, који је долазио од Жолне, удари по средини. Четворо кола је изврвљено, а једна локомотива је јако оштећена Људских жртава није било. — Из Париза јављају такође о једној железничкој несрећи На железничкој прузи Женева — Нанси локомотива особног воза распрсла са баш када је излазила из једног тунела. Ложач је у млево сатрвен

Брзојави „Застави“.

Стигли 14. фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта Расправља се предлог о порези на кућу у појединостима.

Министарска седница.

Беч. Министри Векерле и Дарањи отпутовали су са државним секретаром Стерењијем у Беч, где ће сутра у недељу бити у министарству спољних послова заједничка миниттарска седница у ствари трговачких уговора са Балканом

Преговори о банци.

Будимпешта. У понедељак ће отпочети преговори о банци у Бечу.

Догађаји на Балкану.

Лондон. Енглеска, Француска и Русија не траже од Србије, да се задовољи са садашњим стањем, но изјавиће, да је у случају рата неће помоћи ни једна сила. Саветују Србији, да повуне своје захтеве или да их промене.

Петроград Русија се зато придружује посредовању у Београду, што држи да ће ово бити од корисних последица по Србију

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Оглас лицитације.

У понедељак 16. фебруара (1. марта) 1909. у 9 сати пре подне ће се продавати у манастиру

КОВИЉУ

на салашу живи инвентар и то:

Рогата марва:
33 комада волова
28 комада крава
12 комада јунади
30 комада телади
3 комада бикова.

Свињи:
56 ком. свиња разног доба.

Коњи:
33 ком. коња разног доба.

У Карловцима, 24. фебруара 1909. п. р.

Душан Ширадовић,
помоћник надзиратеља српских народно црквених добара.
197 2—3

!! НА ЗНАЊЕ !!

Налазим се побуђен, до знања ставити, да се моје брашно у ТЕМЕРИНСКОЈ УЛИЦИ Бр. 44. у кући г Ђоке Сланкаменца, ЈЕДИНО у мојој радњи, која носи моју фирму и у којој је продавац г. Стева Коларски, продаје

ВАЛТАЗАР ФАЈТ
парна млина,
Нови Сад.
1·9 2—6

ТРАЖИМ

ДА КУПИМ КУЋУ

у Новосадској или у Сентомашкој улици у Ст. Бечеју у вредности од 6000 – 8000 круна. — Уједно тражим, да ми се пријаве зидари и тесачи ради плана и и предрачуна за салаш до априла о. г. Обратити се треба на

Саву Бајшанског-Периног
Ст. Бечеју.
2·1 1 1

ТРАЖИ СЕ

млад помоћник

за шпецерајску струку Ступање 15 марта п. р. Понуде на

Josef F Karus
Земун.
20· 1—2

Бердерски сапун.

У мојој творници израђује се најбољи бели и мирисави

БЕРБЕРСКИ САПУН.

Попиљка од 5 кила 4 кр. 80 пот. Разашиљем за готов новац. Уједно израђујем **маст за жуљеве**, 10 кутијица 60 новч.

Васа Лукић сапунџија
Вршац.
2 4 1 3

СРПСКА ЗАДРУГА

за међусобно помагање и штедњу

у Новом Саду

почевши од I. марта

исплаћује делимак VII. кола, по честица К. 10·40
за добро ставља рез. фонд. VII. кола по чест К. 10·40

Нови Сад, 22. фебр. 1909.

192 3 3 **Управа.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.